

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Zutphen
Postbus 41
7200 AA ZUTPHEN

Datum
28 juni 2012

Behandeld door
drs. A. Jacobs RA

Ons kenmerk
3100057812/1242/rap/mv12

Onderwerp
Rapport van bevindingen accountantscontrole 2011

Uw kenmerk
-

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u het rapport van bevindingen accountantscontrole 2011 in drievoud ingebonden. Tevens ontvangt u hierbij een los exemplaar voor interne verspreiding.

Wij hebben deze rapportage besproken met mevrouw Willeumier, mevrouw Emsbroek en de heer Kamphuis van uw gemeente.

Wij vertrouwen erop u met dit rapport voldoende te hebben geïnformeerd over de uitkomsten van onze accountantscontrole 2011. Indien deze rapportage nog vragen over laat, zijn wij uiteraard graag bereid een nadere toelichting te geven.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. M. Knip RA

Gemeente Zutphen

Rapport van bevindingen accountantscontrole 2011

28 juni 2012

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	3
2. Onze opdracht en rol als accountant	6
3. Een goedkeurende controleverklaring	8
4. Nog niet in voldoende mate ‘in control’	14
5. De jaarrekening voldoet aan de vigerende voorschriften	16
6. Programmarekening	18
7. Grondexploitatie	19
8. Ontwikkeling financiële positie	23
9. Single information, Single audit (SiSa)	29
10. Actualiteiten: Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)	30
11. Tot slot	32
Bijlage 1: Bevindingen controle SiSa-bijlage gemeente Zutphen 2011	33
Bijlage 2: Bevindingen controle provinciale subsidiebijlage 2011 ISV 3 t.b.v. de provincie Gelderland	35

Een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2011 voor zowel de getrouwheid als rechtmatigheid.

Uw gemeente is nog niet in voldoende mate in control qua interne financiële beheersing.

De kwaliteit van het jaarverslag is nog voor sterke verbetering vatbaar.

Nadelig resultaat na bestemming van € 7,6 miljoen.

1. Samenvatting

In dit rapport van bevindingen doen wij verslag van de uitkomsten van ons onderzoek naar het getrouwe beeld en de rechtmatige totstandkoming van de lasten en baten en balansmutaties van de jaarrekening 2011. In hoofdstuk 2 gaan wij nader in op de scope en reikwijdte van onze accountantscontrole.

Bij de jaarrekening 2011 hebben wij voor de getrouwheid en rechtmatigheid een goedkeurende controleverklaring verstrekt. In hoofdstuk 3 van dit rapport geven wij een nadere toelichting op onze controleverklaring. Over 2011 heeft een vijftal financiële correcties plaatsgevonden. Daarnaast hebben wij voor een bedrag van € 616.000 aan rechtmatigheidsfouten geconstateerd betreffende het niet juist naleven van de EU-aanbestedings- en kwijtscheldingsregels. Aangezien dit bedrag lager is dan de door u vastgestelde goedkeuringstolerantie heeft dit geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring. Tevens staan wij in hoofdstuk 3 stil bij het proces rondom de jaarrekeningcontrole.

In hoofdstuk 4 geven wij in een samenvattende vorm onze bevindingen weer naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2011. Wij concluderen dat uw gemeente momenteel nog niet in voldoende mate qua interne financiële beheersing in control is. Net als voorgaande jaren constateren wij dat de noodzakelijke groei in de kwaliteit van de interne beheersing uitermate gestaag plaatsvindt. Op korte termijn zullen de nodige acties met daadkracht en prioriteitstelling in gang moeten worden gezet.

De kwaliteit van het jaarverslag 2011 is nog voor sterke verbetering vatbaar. Het gaat hierbij met name om het compacter maken van de analyses en het sterk kwalitatief verbeteren van de paragraaf bedrijfsvoering en de paragraaf weerstandsvermogen. Daarnaast blijft het doorontwikkelen van prestatie-indicatoren een belangrijke uitdaging zodat een transparanter beeld ontstaat of de beoogde doelstellingen c.q. effecten met de daarvoor beschikbare middelen op een effectieve en efficiënte wijze zijn gerealiseerd.

Het resultaat na bestemming over 2011 bedraagt € 7,6 miljoen nadelig (dit was begroot na wijziging € 0). In hoofdstuk 6 rapporteren wij u over het resultaat 2011 en geven wij inzicht in de resultaatontwikkeling van uw gemeente over de jaren 2009 – 2011. In hoofdstuk 7 gaan wij nader in op de grondexploitatie van uw gemeente en de ontwikkelingen die we daarin signaleren. Hierbij staan wij stil bij de actualisaties van de kostprijscalculaties, de reservepositie en de nieuwe notitie grondexploitatie vanuit de Bbv-commissie. Daarnaast behandelen we de complexen Leesten-Oost, Herstructurering sportvelden en Noorderhaven in detail.

Uw gemeente heeft geen inzicht in de omvang van het weerstandsvermogen.

Dringend advies om het kwantificeren van risico's in 2012 hoge prioriteit te geven.

De financiële positie van uw gemeente neemt af en is niet zonder zorgen

De komende jaren zal scherp aan de wind moeten worden gezeild en is alertheid geboden de financiële positie en financieringspositie adequaat en tijdig te monitoren.

Wij staan in hoofdstuk 8 uitgebreid stil bij de financiële structuur c.q. positie van uw gemeente. Dit doen wij aan de hand van een aantal belangrijke financiële verhoudingscijfers. Hieruit blijkt dat de totale reservepositie het afgelopen jaar sterk is gedaald.

Uw gemeente geeft in de paragraaf weerstandsvermogen inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit en welke componenten hieronder wel en niet opgenomen zijn. Bij de berekeningen van de beschikbare weerstandscapaciteit hebben wij een tweetal kanttekeningen gemaakt. Uw gemeente heeft in 2010 een start gemaakt met het in beeld brengen van de onderkende risico's. Kwantificering hiervan heeft (met uitzondering van de grondexploitatie) nog niet plaatsgevonden. Aan ons advies om dit in 2011 voor alle risico's te doen heeft uw gemeente geen invulling gegeven. Hierdoor is een confrontatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit niet mogelijk en ontbreekt het benodigde inzicht in de financiële positie. Mede gelet op de financieel zware jaren die uw gemeente tegemoet gaat hebben wij het college nogmaals zeer dringend geadviseerd hieraan in 2012 de hoogste prioriteit te geven. Ook in het kader van het lopende bezuinigingsproces is het uitermate belangrijk te weten hoe hoog het weerstandsvermogen van uw gemeente is.

In onze voorgaande rapportage hebben wij al gerapporteerd dat de financiële positie van uw gemeente niet zonder zorgen is. Uw gemeente heeft het afgelopen jaar sterk ingeteerd op het totale eigen vermogen. In uw jaarrekening is een algemene reserve opgenomen van € 4,6 miljoen. Hiervan is slechts € 2,2 miljoen nog vrij beschikbaar. Voor het resterende deel geldt net zoals bij de bestemmingsreserves dat hier claims op rusten vanuit zowel de begroting als vanuit reeds eerder genomen besluiten. Het nog te bestemmen resultaat ad negatief € 7,6 miljoen kan derhalve niet worden onttrokken aan de algemene reserve. Het college stelt voor een bedrag € 11,9 miljoen te onttrekken aan de Reserve Opbrengst Verkopen Aandelen NUON. Na deze onttrekking bedraagt de stand van deze reserve nog € 26,1 miljoen (€ 38 minus € 11,9 miljoen). Bij vaststelling van de ombuigingen in het kader van de kerntakendiscussie heeft de raad in totaal € 20 miljoen bestemd voor 'energieneutraliteit' en 'duurzame voorzieningen'. Hiermee resteert slechts een 'vrij besteedbaar' saldo van € 6,1 miljoen voor 'algemene reserve risico' en 'bezuinigingen', waar op voorhand bij vaststelling door de raad € 20 miljoen was gereserveerd.

Het bovenstaande en daarnaast de ontwikkelingen aangaande de verdere decentralisatie van de overheidstaken naar gemeenten, de korting van de rijksbudgetten, de gevolgen van de economische crisis (o.a. dividend, bouwleges, uitkeringen), de risico's rondom de verbonden partijen en de vertragingen in de grondexploitatie zorgen ervoor dat wij onze kwalificatie van de financiële positie, als niet zonder zorgen, nogmaals bij u benadrukken.

De vele ontwikkelingen die op uw gemeente afkomen, zorgen er voor dat u als raad voor belangrijke financiële beleidsmaatregelen staat die erop gericht zullen zijn een structureel dekkend meerjarenperspectief te blijven realiseren, waarbij beschikbaarheid van middelen beperkt is en qua ambities prioriteiten gesteld moeten worden. Dit zal ook de druk op de toekomstige begroting verhogen en daarmee de kwetsbaarheid van de toekomstige financiële positie vergroten.

Daarnaast kan dit ook mogelijke financieringsrisico's met zich mee brengen. Ook voor uw gemeente is dit belangrijke ontwikkeling om goed te volgen.

Het jaar 2012 maar zeker ook daarna zal uw gemeente scherp aan de wind moet zeilen en is zeker alertheid geboden de financiële positie en de hiermee samenhangende liquiditeit c.q. financieringspositie adequaat en tijdig te monitoren.

Dit vraagt om een goed functionerend planning- en controlinstrument met focus op de voor uw gemeente kritische succesfactoren. De kwaliteit van de tussentijdse informatievoorziening en het proces van risicomanagement zijn hierbij van groot belang.

In hoofdstuk 9 staan wij stil bij onze controle van de SiSa-bijlage (inclusief provinciale SISA-bijlage). Wij hebben hierbij geen fouten of onzekerheden geconstateerd. Hoofdstuk 10 gaat ten slotte in op de Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën).

Onze onafhankelijkheid als accountant is voldoende gewaarborgd.

Er zijn bij de controle geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

2. Onze opdracht en rol als accountant

2.1. Opdracht

Wij hebben van u de opdracht gekregen om de jaarrekening 2011 van de gemeente Zutphen te controleren. De accenten en reikwijdte van de accountantscontrole zijn vastgelegd in de opdrachtbevestiging d.d. 20 september 2011.

2.2. Onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de beroepsorganisatie van accountants (NBA) opgenomen in de 'Nadere Voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant' (hierna NVO) en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de NVO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing aan het 'normenkader' concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij uw gemeente in 2011 voldoende is gewaarborgd.

2.3. Fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en moeten bezien of deze maatregelen effectief zijn. Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude dan zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, de directie, het college van burgemeester en wethouders en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de gemeenteraad.

Om invulling te geven aan de eerder genoemde verplichting hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met een afvaardiging van uw gemeente waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij. Van het college van burgemeester en wethouders hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd.

Daarnaast hebben wij conform onze beroepsregels zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die er op waren gericht om het risico van het "omzeilen" van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Tevens hebben wij specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en op schattingen en zijn wij alert geweest op significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij zoals hiervoor beschreven een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Bij de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2011 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

3. Een goedkeurende controleverklaring

3.1. Strekking controleverklaring

Bij de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening 2011 hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt ten aanzien van de getrouwheid en rechtmatigheid. De controleverklaring is gedateerd op 28 juni 2012.

De door u vastgestelde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt afgerond € 2.014.600 (1% van de totale lasten *inclusief* mutaties in de reserves) en voor onzekerheden afgerond € 6.043.800 (3% van de totale lasten *inclusief* mutaties in de reserves).

De rapporteringstolerantie is door u vastgesteld op > € 50.000. Dat wil zeggen dat wij de door ons geconstateerde fouten of onzekerheden, die dat bedrag overschrijden, vermelden in dit rapport.

3.2. Normenkader

De controle op het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie van uw gemeente is in uw Controleverordening ex artikel 213 GW vastgelegd. In het controleprotocol van 13 februari 2012 is deze voor het verslagjaar 2011 verder uitgewerkt. Daarbij zijn aanwijzingen gegeven voor de uit te voeren accountantscontrole en de daarbij te hanteren controlenormen. Ten aanzien van de rechtmatigheidscontrole is voor wat betreft de interne regelgeving uitgegaan van de variant "recht, hoogte en duur". Bij onze controlewerkzaamheden voor 2011 hebben wij deze aanwijzingen als uitgangspunt gehanteerd.

3.3. Evaluatie van fouten en onzekerheden

In deze paragraaf geven wij de belangrijkste getrouwheids- en rechtmatigheidsbevindingen weer.

Fouten

Wij hebben de volgende (ongecorrigeerde) fouten geconstateerd die de rechtmatigheid, het getrouwe beeld en het resultaat beïnvloeden.

fouten	getrouw beeld	rechtmatigheid	invloed resultaat
Onrechtmatige financiële beheershandeling zonder direct financieel effect	€ 0	€ 616.000	€ 0
Totaal fouten	€ 0	€ 616.000	€ 0

Er zijn géén getrouwheidsfouten maar wel rechtmatigheidsfouten die wij aan u moeten rapporteren.

Het bedrag van € 616.000 is als volgt opgebouwd:

- De geconstateerde fout betreft onrechtmatigheden in het kader van het Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten voor een bedrag van € 565.000. In een zestal situaties van opdrachten tot levering c.q. diensten zijn in 2011 de voorgeschreven Europese aanbestedingsregels niet nageleefd. De geconstateerde fouten liggen binnen de marge om tot goedkeuring over te gaan.
- Voor een bedrag aan € 51.000 is ten onrechte aan kwijtscheldingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting) verleend.

Wij hebben het college en de directie geadviseerd op korte termijn adequate maatregelen te treffen om de naleving van de Europese aanbestedings- en de kwijtscheldingsregels stringenter te waarborgen binnen uw gemeente.

Onzekerheden

Bij onze controle hebben wij geen onzekerheden in de getrouwheid en rechtmatigheid geconstateerd die voor rapportering in aanmerking komen.

Er zijn géén onzekerheden geconstateerd.

Vijf gecorrigeerde
financiële fouten in de
jaarrekening 2011.

Gecorrigeerde getrouwheidsfouten

Wij rapporteren u de gecorrigeerde getrouwheidsfouten, zoals deze tijdens de controle van de jaarrekening zijn doorgevoerd. Voor 2011 betreft dit een vijftal financiële correcties:

- Het treffen van een aanvullende verliesvoorziening voor de grondexploitatie voor een totaalbedrag van € 441.000 (complex Noorderhaven).
- Het laten vrijvallen van een opgenomen vordering met betrekking tot de waterschade gemeentehuis voor een bedrag van € 127.000.
- Verlaging dotatie aan door derden beklemd middelen participatiebudget en daarmee samenhangende lagere onttrekking aan de egaliseringsreserve WMO en WWB voor € 117.000.
- Het laten vrijvallen van een opgenomen verplichting met betrekking tot de GSO en ISV-gelden voor een bedrag van € 2.679.000.
- Het laten vrijvallen van een opgenomen verplichting voor een zestien verplichtingen (van derden verkregen middelen) vanwege het wegvallen van de bestedings- c.q. terugbetalingsverplichting voor een bedrag van € 649.000.

Daarnaast hebben wij een groot aantal presentatietechnische aanpassingen aangegeven teneinde te voldoen aan de formele verslaggevingseisen van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) en/of om de transparantie van de jaarverslaggeving verder te verbeteren.

Overige bevindingen rechtmatigheidscontroles

Bij de uitvoering van de rechtmatigheidscontroles zijn geen overige onrechtmatigheden geconstateerd die voor rapportering in aanmerking komen.

Begrotingsrechtmatigheid

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2010 van de Commissie BBV (voorheen het Platform Rechtmatigheid).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lasten-overschrijdingen per programma. Deze kostenoverschrijdingen moeten goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In de paragraaf 'begrotingsrechtmatigheid' van de jaarstukken zijn de bevindingen ten aanzien van het begrotingscriterium opgenomen. Hiermee legt uw gemeente op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten 2011.

Op 10 programma's een
overschrijding op de lasten.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op 10 van de 15 programma's (inclusief algemene dekkingsmiddelen) is een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren.

Deze is in te delen in de onderstaande categorie, zoals ook genoemd in Kadernota van de Commissie BBV.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in oordeel
Programma 2: Wijkontwikkeling	€ 7.000	✓
Programma 3: Openbare Orde en veiligheid	€ 25.000	✓
Programma 6: Ruimtelijke ordening en wonen	€ 17.114.000	✓
Programma 7: Economische zaken en toerisme	€ 48.000	✓
Programma 9: Sport	€ 62.000	✓
Programma 10: Onderwijs, jeugd en jongeren	€ 632.000	✓
Programma 11: Kunst en cultuur	€ 112.000	✓
Programma 12: Welzijn en gezondheidszorg	€ 554.000	✓
Programma 14: De Mars	€ 9.703.000	✓
Programma 15: Algemene dekkingsmiddelen	€ 569.000	✓

In het in de jaarstukken 2011 opgenomen hoofdstuk 'begrotingsrechtmatigheid' worden bovengenoemde afwijkingen toegelicht en verklaard.

Vastgesteld kan worden dat alle kostenoverschrijdingen voldoen aan een of meerdere criteria uit de Kadernota van het voormalige Platform Rechtmatigheid. Hierdoor hebben deze kostenoverschrijdingen geen gevolgen voor de strekking van de controleverklaring.

Op 4 kredieten een
krediet-overschrijding.

Overzicht stand van zaken kredieten

In de jaarrekening 2011 is een toelichting opgenomen van de kredieten waarop sprake is van een overschrijding. Hieruit blijkt dat op een aantal kredieten de werkelijke investeringen hoger zijn dan begroot. Hieronder volgen de belangrijkste overschrijdingen (overschrijdingen groter dan € 100.000)

Programma	Omvang krediet-overschrijding	Onrechtmatig, telt niet mee
Verbouwing brandweerkazerne	€ 118.000	✓
Renovatie was-kleedgelegenheden gymzaal PPstraat 8a	€ 159.000	✓
Praktijkschool uitbreiding	€ 118.000	✓
Riolering laan 40-45	€ 103.000	✓

In bij de jaarrekening wordt inzicht verschaft in de kredietoverschrijdingen. Vastgesteld kan worden dat alle kredietoverschrijdingen voldoen aan een of meerdere criteria uit de Kadernota. Hierdoor hebben deze overschrijdingen geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Er zijn géén
bevindingen ten
aanzien van de
geautomatiseerde
gegevensverwerking.

3.4. Betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Wij melden de bij de controle van de jaarrekening gedane bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben, hetgeen wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor zou een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk zijn.

Bij onze controle zijn geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking gebleken, die wij aan u zouden moeten rapporteren.

3.5. Proces jaarrekeningcontrole

Op 16 april 2012 was de start van de jaarrekeningcontrole gepland. Op een aantal onderdelen voldeden de controledossiers nog niet aan de daaraan gestelde eisen. Ook de kwaliteit van de jaarstukken was nog niet voldoende. Hierdoor hebben wij in de weken daarna een aantal aanvullende bezoeken aan uw gemeente gebracht om onze werkzaamheden uit te voeren en af te ronden.

Met betrekking tot de grondexploitatie hebben naar aanleiding van de initiële controle aanvullende besprekingen plaatsgevonden met betrekking tot het actualiseren van kostprijscalculaties, het treffen van de noodzakelijke verliesvoorzieningen en de gedane afwaarderingen.

Ook de controle van de reguliere jaarrekening heeft meer tijd in beslag genomen. De aangeleverde dossiervorming ter onderbouwing van de jaarrekening was weliswaar beter dan voorgaand jaar, maar op een aantal cruciale onderdelen (van derden bekleemde middelen, afstemming het Plein, SISA, EU-aanbesteding) werd nog niet voldaan aan de vooraf gemaakte afspraken. In overleg met uw gemeente hebben wij afspraken gemaakt over de oplevering van de ontbrekende controledocumentatie. Uiteindelijk hebben wij onze controle van de jaarrekening op 28 juni 2012 afgerond.

Tenslotte hebben wij veel tijd besteed aan het doorvoeren van kwalitatieve verbeteringen in met name de toelichting op de jaarrekening en de informatiewaarde van de paragrafen.

Het bovengenoemde heeft enerzijds geleid tot een aantal (financiële) correcties en aanvullende controle werkzaamheden. Daarnaast heeft de controle een lange doorlooptijd opgeleverd. Het proces als geheel heeft veel energie en aandacht gevergd van zowel de medewerkers van de gemeente als ons controleteam.

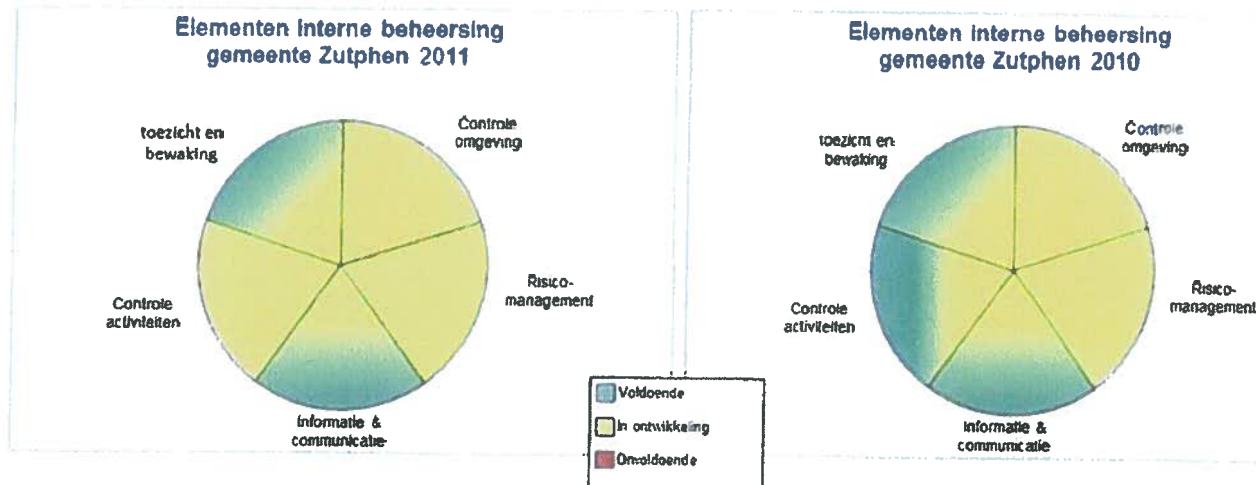
Wij stellen voor het controleproces 2011 met uw gemeente te evalueren, dit mede gericht op het mogelijk maken van een meer efficiënte controle over het verslagjaar 2012. Hierop vooruitlopend zijn wij overigens van mening dat de samenwerking en onderlinge communicatie op een constructieve wijze heeft plaatsgevonden.

4. Nog niet in voldoende mate 'in control'

In het kader van de opdracht tot accountantscontrole 2011 hebben wij een interim-controle uitgevoerd. Deze controle is vooral gericht op bedrijfsvoeringsonderwerpen die van belang zijn voor een goede interne beheersing en een betrouwbare jaarverslaggeving. Het gaat hierbij onder meer om onderwerpen op het terrein van administratieve organisatie/interne controle (AO/IC), rechtmatigheid en tussentijdse informatievoorziening die van belang zijn bij een verdere doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Wij hebben het COSO-raamwerk gehanteerd als normenset bij onze beoordeling van de mate waarin u als gemeente Zutphen in 'control' bent.

Over onze bevindingen naar aanleiding van de interim-controle rapporteren wij in onze boardletter. Hieronder is een samenvatting van de boardletter opgenomen.

Uit de beoordeling van het COSO-model volgt voor het jaar 2011 (ter vergelijking is ook 2010 opgenomen) de volgende visuele weergave.

Net als voorgaande jaren constateren wij dat de noodzakelijke groei in de kwaliteit van de interne beheersing uitermate gestaag plaatsvindt. Zo zijn door uw gemeente in 2011 voor 10 van de 29 adviespunten uit de managementletter 2010 toereikende verbeteringen in de procesgang geïmplementeerd. Voor 8 adviespunten geldt dat deze onderhanden zijn maar nog niet in de procesgang zijn geïmplementeerd. Voor de resterende 11 adviespunten heeft uw gemeente nog geen actie ondernomen of toereikende beheersmaatregelen getroffen. Juist in deze roerige en financieel zware tijden is een goede kwaliteit van de interne financiële beheersing van cruciaal belang om continu scherp aan de wind te kunnen zeilen en vanuit daar de juiste keuzes te maken of prioriteiten te stellen.

Stilstand leidt in deze tijden tot achteruitgang! Dit laatste moet uw organisatie echt voorkomen. Op korte termijn zullen dan ook de nodige acties met enige daadkracht en prioriteitstelling in gang gezet moeten worden. Voor onze belangrijkste actiepunten verwijzen wij u naar de door ons aan u uitgebrachte boardletter 2011.

Tijdens onze jaarrekeningcontrole hebben wij – voor zover mogelijk – geconstateerd dat de meeste actiepunten nog opgepakt moeten worden. De doorontwikkeling van de kwaliteit van de interne financiële beheersing moet daadwerkelijk hoog op de agenda worden gezet. Het door ons beschreven controletraject van de jaarrekening bevestigt dit beeld.

5. De jaarrekening voldoet aan de vigerende voorschriften

5.1. Algemeen

De jaarverslaggeving 2011 bestaat uit:

- Het jaarverslag 2011 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2011.

In het jaarverslag (programmaverantwoording) dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening.

Primair object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (programmarekening met toelichting en de balans met toelichting).

De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij "marginaal getoetst". Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd.

5.2. Kwaliteit informatiewaarde jaarstukken kan nog verbeterd worden

Uit onze toetsing van de jaarstukken concluderen wij dat het kwaliteitsniveau van de jaarstukken 2011 nog kan worden verbeterd. Op de belangrijkste punten gaan wij hieronder nader in:

- Het compacter maken van de analyses (to-the-point-analyses) zowel in het jaarverslag als de jaarrekening (analyses verschillen begroting na wijziging en realisatie op programmaniveau) waardoor de stukken leesbaarder worden.
- Het verbeteren van de paragraaf bedrijfsvoering door verantwoording af te leggen over de mate van 'in control' zijn.

- Het verbeteren van de paragraaf weerstandsvermogen door middel van kwantificering van de geconstateerde risico's zodat het benodigde en het aanwezige weerstandsvermogen met elkaar geconfronteerd kunnen worden (zie ook paragraaf 8.3).
- In het jaarverslag wordt inzicht verschaft in de 3 W's (wat willen we bereiken, wat hebben we gedaan en wat heeft het gekost). Hierbij merken wij op dat niet expliciet blijkt of nu uiteindelijk ook is bereikt (in effecten, outcome) wat is beoogd. In dat kader is een verdere doorontwikkeling van prestatie-indicatoren noodzakelijk zodat een transparanter beeld ontstaat of de beoogde doelstellingen c.q. effecten met de daarvoor beschikbare middelen op een effectieve en efficiënte wijze zijn gerealiseerd. Wij hebben het college geadviseerd om gezamenlijk met de raad per programma een beknopt overzicht van effectindicatoren, prestatie- of inspanningsindicatoren te benoemen en hierop te monitoren.

5.3 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is in acht genomen

De jaarrekening voldoet aan het Bbv.

De jaarrekening 2011 voldoet aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Wij hebben geen verslaggevingstechnische verbeterpunten geconstateerd die voor rapportering in aanmerking komen.

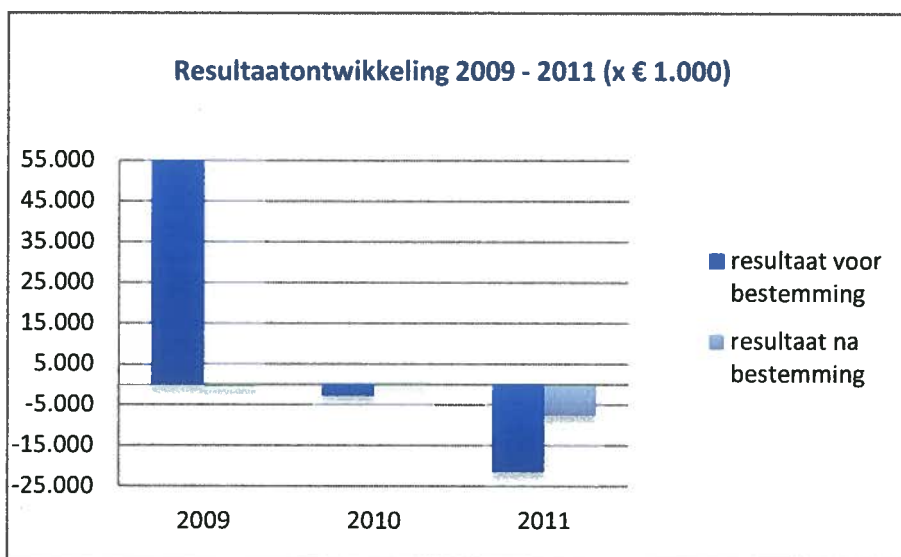

6. Programmarekening

6.1. Resultaat over 2011

De programmarekening over het jaar 2011 sluit met een nadelig resultaat voor bestemming van € 21,5 miljoen (begroot na wijziging € 14,6 miljoen nadelig). Per saldo is in 2011 € 13,9 miljoen onttrokken (begroot na wijziging € 14,6 miljoen onttrokken) aan diverse reserves zodat het uiteindelijk nog te bestemmen jaarresultaat € 7,6 miljoen nadelig bedraagt (begroot na wijziging € 0 miljoen).

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het resultaat over 2009 tot en met 2011 (x € 1.000):

Het resultaat na bestemming bedraagt € 7,6 miljoen negatief.

De programmarekening over 2011 laat een nadelig saldo na bestemming van € 7,6 miljoen zien ten opzichte van een voordelig saldo van € 0,3 miljoen over het boekjaar 2010. Voor een meer uitgebreide analyse van het resultaat over het jaar 2011 verwijzen wij u naar de jaarstukken.

6.2. Voorstel tot resultaatbestemming

Het nog te bestemmen resultaat bedraagt over 2011 € 7,6 miljoen nadelig. In de balans is - conform de voorgeschreven richtlijnen - dit resultaat afzonderlijk onder het eigen vermogen opgenomen.

7. Grondexploitatie

7.1. Inleiding

De bouwgrondexploitatie is een belangrijk onderdeel van de financiële gang van zaken binnen uw gemeente. De stand van de voorraden onderhanden werk (inclusief niet in exploitatie genomen bouwgronden) bedraagt ultimo 2011 netto € 26,6 miljoen tegenover € 29,7 miljoen voorgaand jaar.

In de paragraaf "Grondbeleid" in het jaarverslag 2011 geeft uw gemeente inzicht in het verloop van de boekwaarde, de toekomstige ontwikkelingen en winstverwachtingen c.q. verliesvoorzieningen, het grondbeleid en de risico's rondom de grondexploitatie. In dit hoofdstuk gaan wij op een aantal belangrijke punten nader in.

7.2. Actualisaties kostprijscalculaties

Vanwege de financiële crisis en de mogelijke gevolgen daarvan op de waardering van de grondpositie is het belangrijk dat uw gemeente beschikt over jaarlijks geactualiseerde kostprijscalculaties. Onze controle van de jaarrekening 2011 heeft onder andere vertraging opgelopen doordat uw gemeente bij aanvang van de controle niet de beschikking had over alle geactualiseerde kostprijscalculaties. Wij hebben het college geadviseerd in 2012 zorg te dragen voor tijdige actualisatie, zodat de bevindingen hieruit tijdig mee kunnen worden genomen bij het opstellen van de jaarrekening over 2012.

Uiteindelijk beschikt uw gemeente medio juni 2012 over geactualiseerde berekeningen voor alle complexen. Op basis van deze geactualiseerde kostprijscalculaties is per 31 december 2011 een voorziening voor verliesgevende complexen gevormd voor een totaalbedrag van € 5,1 miljoen (31 december 2010: € 2,4 miljoen). Náást deze verliesvoorziening heeft in 2011 een afwaardering van € 10,5 miljoen op de gronden plaatsgevonden en is voor een bedrag van € 2,2 miljoen overgeboekt naar de materiële vaste activa. Hierop gaan wij hieronder nader in.

De vorming van de verliesvoorzieningen en afwaarderingen is voor een deel het gevolg van de crisis op de vastgoedmarkt. Uit het onderzoek "Financiële effecten van de vastgoedcrisis bij gemeentelijke grondbedrijven", dat in opdracht van de Ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is uitgevoerd door Deloitte, blijkt dat de vastgoedmarkt één tot twee jaar later reageert op verslechtering dan wel verbetering van economische omstandigheden (planning).

Het effect van verslechterde economische omstandigheden komt tot uiting in het wijzigen van programma's, het naar achter schuiven van de grondopbrengsten en het dalen van (grond)prijzen.

Ook uw gemeente heeft te kampen met deze ontwikkelingen. De plancapaciteit voor nieuwe woningen is overeenkomstig de regionale woonvisie teruggebracht, waardoor het vormen van verliesvoorzieningen en het doen van afwaarderingen noodzakelijk is op grond van het voorzichtigheidsbeginsel van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv). De boekwaarde van de grondcomplexen wordt hiermee in overeenstemming gebracht met de verwachte marktwaarde van dit bezit in de huidige bestemming.

7.3. Enkele complexen nader beschouwd

Leesten-Oost

Het totaal geïnvesteerde vermogen in de grondexploitatie is in 2011 afgenomen. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door het afwaarderen van gronden op het complex Leesten-Oost. Deze afwaardering is het gevolg van de woningbouwprogrammering waarbij is besloten de ontwikkeling achter 'De Houtwal' te saneren. De totale afboeking op complex Leesten-Oost bedraagt € 6,6 miljoen. Van de boekwaarde is € 5,5 miljoen daadwerkelijk afgewaardeerd en € 1,1 miljoen geactiveerd onder de materiële vaste activa (gronden met agrarische bestemming). De geactualiseerde kostprijscalculatie (na afboeking gronden) sluit met een positief saldo van € 176.000.

Sportvelden Noordveen, Zuidveen, ZKC en 't Meijerink

Uw gemeente heeft daarnaast een afwaardering gedaan op de boekwaarden van de waardering van de sportvelden Noordveen, Zuidveen, ZKC en 't Meijerink. Als gevolg van de financiële crisis (minder vraag naar woningen) kunnen deze gronden niet worden ingebracht in het complex Helbergen (herstructurering sportvelden). De totale afboeking bedraagt € 6,1 miljoen. Van de boekwaarde is € 5,0 miljoen daadwerkelijk afgewaardeerd en € 1,1 miljoen geactiveerd onder de materiële vaste activa (gronden met sportbestemming). De geactualiseerde kostprijscalculatie (na afwaardering gronden) sluit met een positief saldo van € 950.000.

Noorderhaven

Zeer recent (medio juni 2012) is de geactualiseerde kostprijscalculatie van het complex Noorderhaven beschikbaar gekomen. Deze sluit initieel op een positief saldo van € 2,8 miljoen. Vanwege de omvang en de risico's rondom dit complex hebben wij een uitgebreid nader onderzoek naar dit complex uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat in de kostprijscalculatie rekening wordt gehouden met € 5,5 miljoen aan baten die onvoldoende 'hard' zijn vanwege het ontbreken van subsidiebeschikkingen danwel interne bijdragen betreffen. Deze zijn uiteindelijk uit de berekening geschrapt. Dit leidt tot een verlies van € 2,4 miljoen (netto-contante waarde) op het complex Noorderhaven. Voor dit verlies is een voorziening getroffen. Daarnaast is sprake een aantal aanvullende risico's rondom dit complex. Deze zijn beschreven in paragraaf grondbeleid van de jaarstukken.

7.4. Reservepositie grondexploitatie

Naast de voorziening voor verwachte verliezen beschikt uw gemeente nog over een reserve GZ exploitatieresultaten welke dient als buffer (weerstandvermogen) voor risico's rondom de grondexploitatie. De stand van deze reserve bedraagt ultimo 2011 € 0,3 (2010: € 0,1 miljoen).

Het berekende benodigde weerstandvermogen per 31 december 2011 bedraagt € 4,3 miljoen (na aftrek gevormde voorzieningen), waarmee de reserve € 4,0 miljoen lager is dan de benodigde buffer. Het tekort moet hiermee feitelijk worden gedekt vanuit de algemene reserve. Hierbij melden wij nadrukkelijk dat in bovengenoemde berekeningen geen rekening is gehouden met de toekomstige risico's c.q. onzekerheden betreffende de grondcomplexen Fort de Pol en Noorderhaven.

7.5 Nieuwe notitie "grondexploitatie" vanuit de Commissie BBV

De Commissie Bbv heeft in februari 2012 een bijgestelde "Notitie grondexploitatie" uitgebracht. Een van de belangrijke stellige uitspraken in deze bijgestelde notitie is dat voor het activeren van kosten van een niet in exploitatie genomen complex er een reëel en stelling voornemen moet bestaan dat deze in de nabije toekomst zal worden bebouwd. Deze verwachting moet wel gebaseerd zijn op een **raadsbesluit** waarin inhoud wordt gegeven aan de ambitie en de planperiode. Het verschil met de "oude richtlijn" is dat dus niet alleen het college een besluit moet nemen, maar dat ook de raad expliciet een dergelijk besluit moet nemen. De Commissie BBV heeft gesteld dat deze belangrijke wijziging met ingang van het boekjaar 2012 als verplicht wordt gesteld. Wij hebben het college geadviseerd hierop tijdig te anticiperen.

22

28 juni 2012

3100057812/1242/rap/mv12

Indien bepaalde besluiten in 2012 niet tijdig aan de raad worden voorgelegd, kan dit in de jaarrekening 2012 een impact hebben op de waardering van de nog niet in exploitatie genomen gronden.

8. Ontwikkeling financiële positie

8.1. Algemene beschouwing

In de verslaggevingsregels van gemeenten, het Bbv, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Als onderdeel van de resultaatbepaling mogen geen mutaties in het eigen vermogen plaatsvinden. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. In onderstaand overzicht hebben wij de mutaties in de reserves weergegeven.

Ontwikkeling eigen vermogen	*€ 1.000
Stand van de reserves per 1 januari 2011	€ 113.003
Nog te bestemmen resultaat 2011	-/- € 7.590
Per saldo onttrokken aan de reserves ten gunste van de programmarekening	-/- € 13.874
Stand van de reserves per 31 december 2011	€ 91.537

In de volgende paragraaf gaan wij nader in op de financiële structuur van uw gemeente.

8.2. De financiële structuur

Voor een inzicht in de financiële structuur van uw gemeente geeft de balans per jaar ultimo de volgende samenvatting:

Bedragen * € 1.000	2011	2010
Reserves	99.127	112.686
Nog te bestemmen resultaat	-7.590	317
Voorzieningen	2.364	2.224
Schulden op lange termijn	122.362	113.141
Beschikbaar op lange termijn	€ 216.263	€ 228.368

Bedragen * € 1.000	2011	2010
Vaste activa	198.517	221.009
Vorraden	26.560	29.666
Vastgelegd op lange termijn	€ 225.077	€ 250.675

Tekort aan beschikbare middelen op lange termijn	€ 8.814	€ 22.307
---	----------------	-----------------

Ultimo 2011 was sprake van een tekort van op lange termijn beschikbare middelen van afgerond € 8,8 miljoen, tegenover een tekort van afgerond € 22,3 miljoen ultimo 2010. De vermindering van het tekort wordt enerzijds veroorzaakt door het aangaan van langlopende leningen, hetgeen teniet worden gedaan door een sterke afname van het eigen vermogen. Anderszijds zijn de vaste activa als gevolg van afschrijvingen, overboekingen naar de grondexploitatie en ontvangst tweede NUON-tranche gedaald. Uw gemeente heeft in 2011 een deel van haar vaste activa met kort vreemd vermogen gefinancierd. Over 2011 heeft uw gemeente voldaan aan de eisen vanuit de Wet Fido inzake de kasgeldlimiet. Wel is in de eerste twee kwartalen de kasgeldlimiet overschreden.

Vanuit die optiek en de toekomstige rente-ontwikkelingen hebben wij het college geadviseerd de financieringsstructuur nauwlettend te volgen en daar waar nodig tijdig de juiste maatregelen (in termen van lang financieren) te nemen.

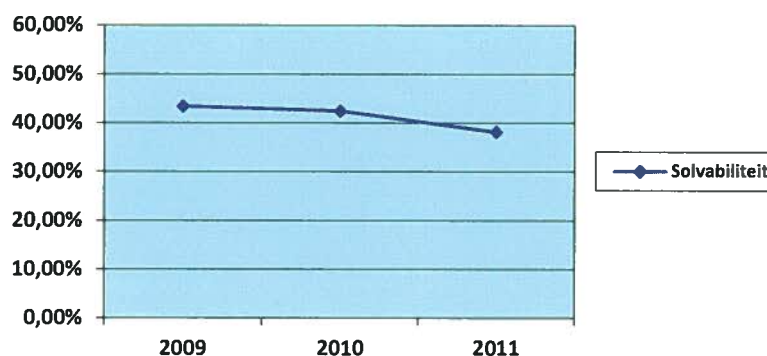
8.3. Financiële positie

Ontwikkeling reservepositie

Het totaal van de reserves (inclusief resultaatbestemming) ultimo 2011 van uw gemeente bedraagt € 91,5 miljoen tegenover € 113,0 miljoen ultimo 2010. Dit is 38,1% van het balanstotaal (2010: 42,4% van het balanstotaal).

Wij hebben dit voor de jaren 2009 tot en met 2011 zichtbaar gemaakt in de volgende grafiek.

De solvabiliteit is de afgelopen jaren gedaald.

Zoals blijkt uit bovenstaande grafiek is de solvabiliteit ten opzichte van 2010 gedaald.

Wij merken hierbij op dat op de reserves (zowel algemeen als bestemmingsreserves) 'claims' rusten vanuit zowel de begroting als vanuit reeds eerder genomen besluiten. In de toelichting op de reserves zijn deze adequaat toegelicht.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

Onderstaand schema geeft aan welke onderdelen hierbij een belangrijke rol spelen.

In de paragraaf Weerstandsvermogen van uw jaarverslag bent u nader ingegaan op de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of verzekeringen zijn afgesloten. De door u ingeschatte weerstandscapaciteit en gekwantificeerde risico's hebben een relatie met elkaar. Naarmate u meer risico's schat is de noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit immers hoger.

Uw gemeente geeft in de paragraaf weerstandsvermogen inzicht in de beschikbare weerstandscapaciteit en welke componenten hieronder wel en niet opgenomen zijn. De beschikbare weerstandscapaciteit is door uw gemeente per 31 december 2011 becijferd op € 14,1 miljoen (2010: € 16,4 miljoen). Bij de berekening hiervan hebben wij een tweetal kanttekeningen:

- De berekening van de stille reserves ad € 10,4 miljoen is gebaseerd op een onderzoek uit 2007. Gezien de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt is dit bedrag hoogstwaarschijnlijk niet meer actueel.
- In de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit is nog geen rekening gehouden met de dekking van het negatieve resultaat 2011 van € 7,6 miljoen.

Uw gemeente heeft in 2010 een start gemaakt met het in beeld brengen van de onderkende risico's. Kwantificering hiervan heeft (met uitzondering van de grondexploitatie) nog niet plaatsgevonden. Aan ons advies om dit in 2011 voor alle risico's te doen, heeft uw gemeente geen invulling gegeven. Door de geïdentificeerde risico's gestructureerd en als continu proces te inventariseren en te kwantificeren en middels een risico-afweging de waarschijnlijkheid dat het risico zich zal voordoen te wegen, ontstaat een duidelijker beeld van de gewenste weerstandscapaciteit. Door de gewenste weerstandscapaciteit af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit wordt inzicht verkregen in het risicoprofiel en daarmee de financiële positie van uw gemeente.

Mede gelet op de financieel zware jaren die uw gemeente tegemoet gaat hebben wij het college nogmaals zeer dringend geadviseerd hieraan in 2012 de hoogste prioriteit te geven. Ook in het kader van het lopende bezuinigingsproces is het uitermate belangrijk te weten hoe hoog het weerstandsvermogen van uw gemeente is.

In onze voorgaande rapportage hebben wij al gerapporteerd dat de financiële positie van uw gemeente niet zonder zorgen is. Uw gemeente heeft het afgelopen jaar sterk ingeteerd op het eigen vermogen. In uw jaarrekening is een algemene reserve opgenomen van € 4,6 miljoen. Hiervan is slechts € 2,2 miljoen nog vrij beschikbaar. Voor het resterende deel geldt net zoals bij de bestemmingsreserves dat hier claims op rusten vanuit zowel de begroting als vanuit reeds eerder genomen besluiten. Het nog te bestemmen resultaat ad negatief € 7,6 miljoen kan derhalve niet worden onttrokken aan de algemene reserve. Het college stelt voor een bedrag € 11,9 miljoen te onttrekken aan de Reserve Opbrengst Verkopen Aandelen NUON. Na deze onttrekking bedraagt de stand van deze reserve nog € 26,1 miljoen (€ 38 minus € 11,9 miljoen). Bij vaststelling van de ombuigingen in het kader van de kerntakendiscussie heeft de raad in totaal € 20 miljoen bestemd voor 'energieneutraliteit' en 'duurzame voorzieningen'. Hiermee resteert slechts een 'vrij besteedbaar' saldo van € 6,1 miljoen voor 'algemene reserve risico' en 'bezuinigingen', waar op voorhand bij vaststelling door de raad € 20 miljoen was gereserveerd.

Gerelateerd aan bovenstaande en daarnaast de ontwikkelingen aangaande de verdere decentralisatie van de overheidstaken naar gemeenten, de korting van de rijksbudgetten, de gevolgen van de economische crisis (o.a. dividend, bouwleges, uitkeringen) en de vertragingen in de grondexploitatie zorgen ervoor dat wij onze kwalificatie van de financiële positie, als niet zonder zorgen, nogmaals bij u benadrukken.

De financiële positie van uw gemeente neemt af en is niet zonder zorgen.

Een andere belangrijke factor die hierbij in ogenschouw moet worden genomen vormt de toenemende kans op financiële risico's vanuit de diverse verbonden partijen waarin uw gemeente participeert en waarvoor uw gemeente (deels) verantwoordelijk voor is.

Meerjarenperspectief

In de begroting 2012 is voor 2012 en de jaren 2013 tot en met 2015 een jaarlijks financieel sluitende begroting gepresenteerd, rekening houdend met aanzienlijke bezuinigingen (€16,5 structureel vanaf 2015).

De vele ontwikkelingen die op uw gemeente afkomen, zorgen er voor dat u als raad voor belangrijke financiële beleidsmaatregelen staat die erop gericht zullen zijn een structureel dekkend meerjarenperspectief te blijven realiseren, waarbij beschikbaarheid van middelen beperkt is en qua ambities prioriteiten gesteld moeten worden. Dit zal ook de druk op de toekomstige begroting verhogen en daarmee de kwetsbaarheid van de toekomstige financiële positie vergroten. Daarnaast kan dit ook mogelijke financieringsrisico's met zich mee brengen. Voor wat betreft dit laatste onderwerp verwijzen wij u naar hoofdstuk 10 van deze rapportage waarin wij ingaan op de ontwikkelingen rondom de invoering van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF). Ook voor uw gemeente is dit een belangrijke ontwikkeling om goed te volgen.

Het jaar 2012 maar zeker ook daarna zal uw gemeente scherp aan de wind moet zeilen en is zeker alertheid geboden de financiële positie en de hiermee samenhangende liquiditeit c.q. financieringspositie adequaat en tijdig te monitoren.

Dit vraagt om een goed functionerend planning- en controlinstrument met focus op de voor uw gemeente kritische succesfactoren. De kwaliteit van de tussentijdse informatievoorziening en het proces van risicomanagement zijn hierbij van groot belang.

9. Single information, Single audit (SiSa)

9.1 Algemeen

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is in 2011 niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien de documenten aan het CBS te leveren. In dit rapport dienen wij op grond van de regelgeving inzicht te verschaffen in de fouten en onzekerheden. Deze zijn in de volgende paragraaf uitgewerkt.

9.2 Geen fouten en onzekerheden in SiSa-verantwoording 2011

De SiSa-bijlage bevat géén fouten of onzekerheden.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die voor uw gemeente in 2011 onder SiSa vallen. Wij doen dit door middel van een tabel, die ook moet worden opgenomen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn.

Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de regelingen geen fouten of onzekerheden bevatten. Volledigheidshalve hebben wij dit in bijlage 1 vastgelegd.

9.3 Verantwoording provinciale subsidiebijlage 2011 ISV3

De provinciale subsidiebijlage 2011 ISV 3 bevat géén fouten of onzekerheden.

In 2011 is aan uw gemeente door de provincie Gelderland voor 'De Mars Noorderhaven' in het kader van ISV 3 een subsidie toegekend. In de subsidiebeschikking van de provincie Gelderland is gesteld dat de financiële verantwoording van dit project via een vast voorgeschreven format verloopt via de reguliere jaarrekening van uw gemeente. Ons is gevraagd - conform de SiSa-richtlijnen - de genoemde indicatoren en bestedingen te controleren en onze bevindingen in deze rapportage kenbaar te maken.

In bijlage 'Provinciale subsidiebijlage 2011 ISV 3' van de jaarrekening 2011 is het voorgeschreven verantwoordingsmodel van de provincie Gelderland opgenomen. Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden hebben wij vastgesteld dat deze bijlage geen fouten of onzekerheden bevat. In bijlage 2 hebben wij het voor ons voorgeschreven rapportagemodel opgenomen.

10. Actualiteiten: Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

Decentrale overheden moeten zich mogelijk gaan houden aan de doelstellingen uit het Stabiliteits- en Groeipact.

Momenteel ligt een ontwerp wetsvoorstel voor ter consultatie aan de Nederlandse decentrale overheden ten aanzien van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF). Door middel van dit wetsvoorstel, dat naar verwachting in werking gaat treden met ingang van 1 januari 2013, geeft de Nederlandse staat invulling aan de recente Europese afspraken ten aanzien van begrotingsdiscipline. Ook de belangrijkste uitgangspunten en randvoorwaarden van het Nederlandse budgettaire beleid - zoals de begrotingsregels - zijn onderdeel van het wetsvoorstel. De ministerraad heeft hier op 23 december 2011 mee ingestemd op voorstel van de ministers De Jager van Financiën en Spies van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en staatssecretaris Atsma van Infrastructuur en Milieu.

Het wetsvoorstel bepaalt dat niet alleen het rijk maar ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact. Dit houdt in dat ook gemeenten, provincies en waterschappen moeten bijdragen aan het beperken van het begrotingstekort van de collectieve sector. Waar voorheen het begrotingstekort voor de decentrale overheden op het niveau van de macro-economie werd getoetst, worden met de invoering van de Wet HOF individuele gemeenten getoetst en kunnen zij worden gestraft voor het begrotingstekort op kasbasis.

Effecten voor uw gemeente

Indien de Tweede Kamer in de zomer van 2012 het wetsvoorstel in ongewijzigde vorm aanneemt, heeft de uitwerking van deze wetgeving impact op de bedrijfsvoering van uw gemeente. De VNG heeft in januari 2012 twee nadelige effecten van deze wetgeving aangehaald. Enerzijds worden de decentrale overheden geremd om te investeren, hetgeen een nadelig effect heeft op de economie. Anderzijds worden gemeenten die toch investeren aangepakt door middel van een bestuurlijke boete.

Dit kan voor een gemeente een behoorlijk effect hebben op niet alleen de realisatie van de investeringen in haar eigen vastgoed, maar ook op de investeringen in complexen van de grondexploitatie. Immers, bij de grondexploitatie-complexen gaan de kosten vaak voor de baat uit, met name daar waar gemeenten zelf een actieve grondpolitiek voeren.

De Wet HOF vraagt dan ook om aandacht op onder meer de volgende aspecten uit uw bedrijfsvoering:

- structureel sluitende begroting;
- sturen op het aandeel van uw gemeente in de omvang van het EMU-saldo;
- sturen op de omvang en ontwikkeling van de schuldbestand;
- investeringsprogramma en financieringsplanning goed op elkaar afstemmen (mogelijk ideaalcomplex);
- financiële en maatschappelijke gevolgen in kaart brengen van mogelijke stopzetting in investeringen.

11. Tot slot

Wij vertrouwen erop u met de uitvoering van onze werkzaamheden, uitmondend in ons oordeel bij de jaarrekening en deze rapportage, van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. M. Knip RA

Bijlage 1: Bevindingen controle SiSa-bijlage gemeente Zutphen 2011

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
C6	Wet inburgering (Wi)	Geen	0	n.v.t.
C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	Geen	0	n.v.t.
D2	Onderwijsachterstandenbeleid niet GSB 2006-2010	Geen	0	n.v.t.
D5	Regeling verbetering binnenklimaat primair onderwijs 2009	Geen	0	n.v.t.
D6	Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)	Geen	0	n.v.t.
D9	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) 2011-2014	Geen	0	n.v.t.
E7	Innovatieprogramma klimaatneutrale steden (planstudies)	Geen	0	n.v.t.
E11B	Nationaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit	Geen	0	n.v.t.
E26	Spoorse doorsnijdingen	Geen	0	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	0	n.v.t.
E30	Quick Wins binnenhavens	Geen	0	n.v.t.
F6	Besluit subsidies herstructurering Topprojecten bedrijventerreinen	Geen	0	n.v.t.
G1C-1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Geen	0	n.v.t.
G1C-2	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	Geen	0	n.v.t.
G2C-1	Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ + BBZ 2004+WWIK)	Geen	0	n.v.t.
G2C-2	Gebundelde uitkering (WWB+WIJ+IOAW+IOAZ + BBZ 2004+WWIK)	Geen	0	n.v.t.
G3C-1	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004.	Geen	0	n.v.t.
G3C-2	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004	Geen	0	n.v.t.
G5C-1	Wet participatiebudget (WPB)	Geen	0	n.v.t.

34

28 juni 2012

3100057812/1242/rap/mv12

G5C-2	Wet participatiebudget (WPB) Gemeenten (incl WGR)	Geen	0	n.v.t.
G6	Schuldhelpverlening	Geen	0	n.v.t.
H10	Brede doeluitkering Centra voor jeugd en gezin (BDU CJG)	Geen	0	n.v.t.

Bijlage 2: Bevindingen controle provinciale subsidiebijlage 2011 ISV 3 t.b.v. de provincie Gelderland

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
-	ISV 3 De Mars Noorderhaven	Geen	0	n.v.t.